

SIM J. NR. 4/1994

BERETNING OM UDGRAVNINGEN AF ET OMRÅDE MED AFFALDS- OG ARBEJDS-
GRUBER, HEGNSGRØFTER SAMT STOLPEHULLER UDEN SYSTEM FRA SEN FØR-
ROMERSK OG TIDLIG ÆLDRE ROMERSK JERNALDER

FALKENLUND, SKANNERUP SOGN, GJERN HERRED

AARHUS AMT, FØR 1970 SKANDERBORG AMT

STEDNUMMER 16.01.09, NM. SB. NR. 68.

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. STED
2. FORHISTORIE
3. DATA
4. TOPOGRAFI
5. OBJEKTET FØR UDGRAVNINGEN
6. MÅLESYSTEM
7. UDGRAVNINGENS FORLØB OG METODE
8. KONKLUSION OG RESUME
9. DATO OG UNDERSKRIFT
10. ANLÆGSBESKRIVELSER OG DATERINGER
11. OVERSIGT OVER TEGNINGER
12. FUNDLISTE
13. S/H FOTOPLANCHER

Beretning om udgravningen af et område med affalds- og arbejdsgruber, hegnsgrofter samt stolpehuller uden system fra sen førromersk og tidlig ældre romersk jernalder ved Falkenlund, sb. nr. 68 Skannerup sogn, Gjern herred, Aarhus amt, før 1970 Skanderborg amt - stednummer 16.01.09 - 68.

1. Sted

Området var beliggende ved ejendommen Falkenlund, på matr. nr. 9^s Holmstol by, Skannerup sogn, der ved undersøgelsens begyndelse ejedes af Gjern kommune.

Området er blevet registreret i Nationalmuseets sognebeskrivelse som nr. 68 Skannerup sogn, Gjern herred, Aarhus amt, før 1970 Skanderborg amt, stednummer 16.01.09 - 68.

Lokaliteten er afsat på vedlagte kopi af 4-cm kortet 1215 II SØ.
2. Forhistorie

Foranlediget af Gjern kommunes fremlæggelse af lokalplanforslag 2.18 for et område til etablering af et alpint skicenter ved Søhøjlandets Ferie- og Aktivitetscenter, foretog Silkeborg Museum i marts 1994, efter anmodning fra Gjern kommune, prøvegravninger på området, med henblik på lokalisering og afgrænsning af eventuelle forhistoriske bebyggelsesspor.

Ved prøvegravningen fremkom i den vestlige del af lokalplanområdet et ca. 30 x 50 m stort område med mange affalds- og arbejdsgruber, bl.a. flere gruber med esseslagger og andet affald fra perioden omkring Kristi fødsel.

Efter Gjern byråds vedtagelse af lokalplanforslaget i april 1994, blev det berørte område udgravet af Silkeborg Museum i løbet af foråret og forsommeren 1994. Såvel prøvegravningen som den efterfølgende udgravning betales af Gjern kommune.
3. Data

Prøvegravningen blev foretaget den 29. marts 1994 ved undertegnede (Knud Bjerring Jensen), ved hjælp af en rendegraver med fører stillet til rådighed af Gjern kommune.

Den efterfølgende udgravning fandt sted i perioden 21. april - 1. juni 1994, samtidig med udgravningen af det nærliggende bopladsområde SIM 3/1994. Udgravningen blev foretaget af Steen Lindhardt og Knud Bjerring Jensen, med sidstnævnte som udgravningsleder. Desuden deltog en række amatørarkæologer fra Silkeborg i kortere eller længere perioder i udgravningen.
4. Topografi

Pladsen var beliggende omkring 55 meter-koten, på en nordvendt bakkeskråning ned mod Gjern Å - dalen. Mod nordvest fortsætter bakkens jævne fald ned mod ådalen, og mod nordøst ned mod et gennemdrænet vådområde, der indtil omkring 1950 fremtrådte som en lille, lavvandet sø om vinteren. Mod syd går bakken over i en bred, sandet terrasse, inden terrænet igen går over i et jævnt stigende

bakkedrag, der hæver sig til 110 meter over havet ved Glimshøj, sydvest for Skannerup by.

5. Obj. før udgravningen Ved prøvegravningen og den efterfølgende udgravning henlå det berørte areal som pløjemark. På overfladen fandtes flere koncentrationer af opløjede lerkarskår, og i en lille stendynge i markskellet op til Feriecenterets fodboldbane fandtes en fragmenteret skubbekværn.
6. Målesystem Ved udgravningens begyndelse i april 1994 oprettedes et retvinklet koordinatsystem, med udgangspunkt i den rette vnv - øsø vendte linie, der udgjordes af markskellet mellem jordvolden nord for Feriecenterets fodboldbane og den dyrkede mark nord herfor. Dette markskel var markeret i terrænet med nedhamrede skelpæle af jern. Da koordinatsystemet fulgte markskellet, blev målesystemet, der både benyttedes ved udgravningen af SIM 4/1994 og den samtidige udgravning 3/1994, drejet i forhold til hovedverdenshjørnerne, således at ordinaten blev drejet 29 grader fra nord mod øst. Skelpælen ved jordvoldens nordøstlige hjørne stod i skæringspunktet 500/500, med abscissen voksende mod øsø og ordinaten voksende mod nnø.
- Ved udgravningen af SIM j. nr. 7/1991 på samme mark i 1991 anvendtes skellet langs fodboldbanens østside som ordinat, men da skelpælene var pløjet bort i 1994, kunne dette målesystem ikke umiddelbart genoprettes. Målesystemerne fra udgravningerne af SIM 7/1991 og SIM 4/1994 og 3/1994 kan derfor ikke umiddelbart sammenregnes, men skal udmåles fra hhv. skelpælene syd for markskellet ved 7/1991 og fra skelpælen i voldens nordøsthjørne (500/500) ved 4/1994 og 3/1994. Samtidig skal det bemærkes, at fodboldbanens nordøsthjørne ikke er vinkelret, men derimod 92 grader.
- Nivelleringen af udgravningen SIM 4/1994 blev foretaget fra en opstilling i den sydlige del af udgravningen. Instrumentets ben var opstillet i jernrør, og som dagligt fixpunkt anvendtes toppen af en nedhamret træpæl med fixpunkt lig 0.20. Dette fixpunkt var 338 cm under toppen af jernskelpælen i 500/500, der igen var 4.24 cm under et målepunkt på toppen af nordøsthjørnet af jordvolden omkring Feriecenterets fodboldbane. Dette målepunkt var etableret af landinspektør Lars Linholt Christensen, Hostrupsgade 21, 8600 Silkeborg, i forbindelse med en opmåling af området, forud for anlæggelsen af skicenteret.
- Målesystemet blev ikke indmålt i forhold til landskoordinaterne, men skelpælens og de øvrige målepunkters UTM-koordinater samt koteplaner vil kunne rekvireres hos landinspektør Lars Linholdt Christensen.
7. Udgravningens forløb Da prøvegravningen havde vist, at der ikke fandtes bevarede kulturlag under pløjelaget, kunne det ca. 0.30 m tykke muldrag ved

udgravningens begyndelse fjernes til undergrunden, ved hjælp af maskinkraft stillet til rådighed af Gjern kommune.

Med en gravemaskine med en 2.0 m bred skovl med lige skær, blev overjorden afgravet i tynde lag, indtil anlægssporene trådte frem. Herefter blev de enkelte fyldskifter efterskovlet manuelt indtil anlæggene stod klart. De enkelte fyldskifter blev herved kontrolleret og ridset op, hvorefter anlægssporene tegnedes i målestoksforhold 1: 50. Efter tegning i fladen blev de enkelte fyldskifter nummereret fortløbende med arabertal fra nr. 1 - 74, hvorefter fyldskifterne blev snittet - eller for de større grubers vedkommende tømt i 0.5 m brede baner. Herefter blev de enkelte anlæg beskrevet, nivelleret og til sidst tømt helt. På plantegningerne er de enkelte fyldskifters snitretning markeret, og det skal samtidig bemærkes at de enkelte anlægs dybde altid er målt fra feltfladen - d.v.s. undergrundens overflade. Fundene fra de enkelte fyldskifter er nummereret med det pågældende fyldskiftes nummer - jvf. vedlagte fundliste, og de enkelte "hele" anlæg som f.eks. gruber, grøfter hegn o.l. er nummereret fortløbende med romertallene I - IXX.

Efter udgravningens afslutning er fundmaterialet blevet rensat og nummereret, men lerkarskårene er endnu ikke forsøgt samlet, selvom en del af materialet sandsynligvis vil kunne samles til hele kar eller større kardele.

Generelt skal samtlige anlæg tilsyneladende dateres til tiden omkring Kristi fødsel. Det skal dog understreges, at dateringerne i forbindelse med nedenstående gennemgang af de enkelte anlæg kun bygger på en vurdering af enkelte elementer som rande, hanke o.l., og at en mere præcis datering antagelig vil kunne opnås ved en analyse af større kardele eller hele kar.

8. Konklusion og resume Foranlediget af etableringen af et skicenter ved Søhøjlandets Ferie- og Aktivitetscenter ved Gjern, udgravede Silkeborg Museum i perioden 21. april - 1. juni 1994, et ca. 2200 m² område med mange affalds- og arbejdsgruber, hegnsgrofter samt stolpehuller uden system, der dateres til sen førromersk og tidlig ældre romersk jernalder. Ud over det sædvanlige, ret omfattende materiale af lerkarskår, kværnsten, knusesten m.m. rummede flere af gruberne et stort indhold af esseslagger og hammerskæl fra een eller flere smedier. På en del af slaggerne ses aftryk af blæsebælgen, der i flere tilfælde har været usædvanlig stor.

9. Dato og underskrift Silkeborg Museum den 14. juni 1995

Knud Bjerring Jensen

10. Anlægsbeskrivelser

Anlæg I	Grube	Td. 6
	<p>Grube I (fyldskiftenummer 1) fremtrådte efter afrensningen som et 3.1 x 1.5 m stort, nyreformet fyldskifte med længderetning omtrent øst - vest og med midterkoordinater omkring 398.15/591.60. Gruben havde let skrånende sider og flad bund, med største dybde ca. 21 cm under feltfladen.</p> <p>Gruben var opfyldt af en gråbrun sandet fyld med mange trækulpartikler, hammerskæl fra smedning, 3.6 kg fragmenter af esseslagger, hvoraf flere har aftryk efter blæsebælgen, samt i alt 4.0 kg skår af flere forskellige, uornamenterede lerkar, fortrinsvis store, groft beklaskede forrådskar med en påsat vandret fingerliste i randknækket.</p> <p>Skårene med de vandrette fingerlister i randknækket daterer gruben til førromersk jernalders periode III.</p>	
Anlæg II	Grube	Td. 6 og 9
	<p>Grube II (fyldskiftenummer 2) var uregelmæssig i fladen, ca. 11.0 x 8.0 m stor med længderetning omtrent nordvest – sydøst, og med midterkoordinater omkring 391.00/589.65. Gruben, der også var meget uregelmæssig i bunden, var op til 94 cm dyb på det dybeste sted, og med let skrånende til omtrent lodrette sider.</p> <p>Gruben var opfyldt af gråbrun sandet fyld. Flere steder i gruben fandtes områder med mere brunlig fyld, samt områder med sort aske og trækul. Sidstnævnte fyld fandtes især i ca. 10 cm tykke lag langs bunden af de dybereliggende dele af gruben.</p> <p>I fylden fandtes 10 knusesten, 2 fragmenter af kværnsten, 2 fragmenter af hvidbrændt knogle, 5.6 kg fragmenter af esseslagger samt i alt 31.7 kg lerkarskår fra en lang række forskellige lerkar. Karformerne omfatter fortrinsvis store, grove forrådskar, hvoraf enkelte har fingerlister under randen samt et enkelt randskår med en fingerliste på selve randen. Desuden skår af hankekar, hankekopper, fade/skåle, samt en enkelt gennemboret lerskive. Desuden enkelte skår af sortglittet tyndt gods samt en del skår ornamenteret med prikker, fingerindtryk, linier, dobbeltlinier m.m.</p> <p>Skårene daterer gruben til tidlig ældre romertid, muligvis dog med en indblanding af ældre periode III- materiale, bl.a. skårene med de pålagte fingerlister i randknækket.</p>	
Anlæg III	Grube	Td. 6
	<p>Grube III (fyldskiftenummer 3) fremtrådte som et 0.5 x 0.5 m stort, cirkulært fyldskifte med midterkoordinater omkring 488.00/595.40. Gruben havde let skålformet bund med største dybde 18 cm under feltfladen.</p>	

Gruben var fyldt med lyst, gulligt sandblandet ler med enkelte trækulspartikler samt 664 g uornamenterede, grove lerkarskår, vistnok fra samme kar.

Skårene daterer gruben til omkring Kristi fødsel.

Anlæg IV

Grube

Td. 6

Grube IV (fyldskiftenummer 4) var meget uregelmæssig i fladen, ca. 9.0 x 9.0 m stor med længderetning omtrent nord - syd, og med midterkoordinater omkring 391.25/600.00. Gruben var som grube II meget uregelmæssig i bunden, med største dybde på op til 78 cm under feltfladen, og med let skrånende til omtrent lodrette sider.

Gruben var opfyldt af gråbrun, sandet fyld. Som i grube II fandtes også områder med mere brunlig fyld samt områder med sort aske- og trækul.

I fylden fandtes 1 knusesten, 2.6 kg esseslagger, samt 20.3 kg lerkarskår, fortrinsvis fra store, grove forrådskar med grov beklaskning og med påsatte, vandrette fingerlister i randknækket. Kun på enkelte skår ses ornamentik i form af furer eller negleindtryk.

Skårene med de vandrette fingerlister i randknækket daterer gruben til førromersk jernalders periode III.

Anlæg V

Grube

Td. 6

Grube V (fyldskiftenummer 5) fremtrådte efter afrensningen som et 1.35 x 0.7 m stort, omtrent pæreformet fyldskifte med længderetning omtrent nordvest - sydøst og med midterkoordinater omkring 386.25/601.85. Gruben havde jævnt rundet bund med største dybde omkring 19 cm under feltfladen, og var opfyldt af gråbrun, sandet fyld med spredte trækulspartikler, men uden fund.

Anlæg VI

Grube

Td. 6

Grube VI (fyldskiftenummer 6) bestod af en 0.45 x 0.45 m stor, cirkulær grube med midterkoordinater omkring 386.50/603.00.

Gruben havde jævnt rundet bund, med største dybde omkring 12 cm under feltfladen, og var fyldt med grågult sandet fyld med enkelte trækulspartikler, men uden fund.

Anlæg VII

Grube

Td. 3

Grube VII (fyldskiftenummer 7) fremtrådte som et 2.3 x 1.5 m stort ovalt fyldskifte med længderetning øst - vest og med midterkoordinater omkring 386.70/607.70. Gruben havde let skrånende sider og omtrent flad bund, med største dybde omkring 29 cm under feltfladen. Gruben var opfyldt af grågult, sandet fyld med trækulspartikler og

spredt i fylden fandtes i alt 2.7 kg lerkarskår, fortrinsvis skår af grove forrådskaar med en påsat vandret fingerliste i randknækket. Skårene daterer gruben til førromersk jernalders periode III.

Anlæg VIII

Kulturlag

Td. 1, 4, 5 og 8

Kulturlag VIII (fyldskiftenummer 8) fremtrådte efter afrensningen som et nærmest vifteformet, udflydende og uregelmæssigt kulturlag, der startede omkring 381.00/581.25 som en ca. 25 cm bred og 10 - 12 cm dyb grøft, der løb ned ad bakken mod nordvest, hvor det efterhånden blev bredere og mere udflydende. Efter et forløb på godt 30 meter havde kulturlaget ved udgravningsfeltets nordvestgrænse nået en bredde på omkring 9 meter, og en tykkelse på op til 20 - 25 cm. Kulturlaget bestod af gråbrun, sandet fyld med trækulspartikler og spredte lerkarskår.

Formodentlig er der tale om en gammel erosionsrende, der er blevet fyldt op med muld, skår m.m.

Anlæg IX

Grube

Td. 5

Grube IX (fyldskiftenummer 9) fremtrådte som et 0.85 x 1.15 m stort, ovalt fyldskifte med længderetning nord - syd og med midterkoordinater omkring 367.85/590.95. Gruben havde let skrånede sider og omtrent flad bund, med største dybde ca. 23 cm under feltfladen.

Gruben var opfyldt med gråbrun, sandet fyld med spredte trækulspartikler, men uden fund.

Anlæg X

Grube

Td. 8

Grube X (fyldskiftenummer 10) fremtrådte efter afrensningen som et 4.6 x 1.9 m stort uregelmæssigt fyldskifte med længderetning omtrent nord - syd og med midterkoordinater omkring 367.50/585.50. Gruben var noget uregelmæssig i bunden, med største dybde omkring 42 cm under feltfladen.

Gruben var opfyldt af gråbrun sandet fyld med en del trækulspartikler. I fylden fandtes desuden 1 knusesten, 1 fragment af en kværnsten, et par fragmenter af brændt knogle samt i alt 9.0 kg lerkarskår, fortrinsvis fra større forrådskaar med pålagte, vandrette fingerlister i randknækket, samt hankekar og hankekopper. Enkelte af skårene er ornamenterede med felter af modstillede skrånede udfyldt med prikker.

Skårene med de vandrette fingerlister i randknækket daterer gruben til førromersk jernalders periode III.

Anlæg XI

Grube

Td. 7

Grube XI (fyldskiftenummer 11) bestod af en 1.35 x 1.55 m stor, omtrent cirkulær grube med midterkoordinater omkring 364.90/575.30. Gruben havde jævnt rundet bund med største dybde 77 cm under feltfladen.

Gruben var opfyldt af gråbrun, sandet fyld med trækulspartikler samt 3.8 kg uornamenterede lerkarskår, bl.a. dele af et stort fad og et hankekar.

Skårene daterer gruben til tidlig ældre romersk jernalder.

Anlæg XII

Grøft og stolpehuller

Td. 9 og 12

Dele af en grøft eller et hegnsforløb (fyldskiftenumrene 14 og 18 samt evt. 15, 16 og 17), der kan følges over et ca. 18 meter langt forløb fra omkring koordinaterne 388.00/583.00 til omkring 393.50/570.00. Grøften eller hegnet danner sammen med grøft XIII et vinkelret hjørne, muligvis med en åbning sydligst i grøft/hegn XII.

Grøften eller hegnet har et nogenlunde lige forløb, med en bredde vekslende mellem 0.3 - 1.25 m. I kanten af grøften, der blev snittet to steder, ses et par "udposninger", der evt. kan være rester af stolpehuller. Ligeledes findes de tre stolpehuller 15, 16 og 17 parallelt med grøften, ca. 0.5 m vest for denne, og med en indbyrdes afstand på ca. 1 meter. Ved snit 1, i grøftens nordlige del, blev grøften tømt over et 3.0 m langt forløb, uden at der kunne iagttages spor efter stolper i bunden af grøften, der her havde jævnt rundet bund med en største dybde på omkring 19 cm under feltfladen. Ved tømning af snit 1 fremkom i alt 426 g lerkarskår samt et lille fragment af en kværnsten.

Mod syd (op ad bakken) blev grøften gradvist svagere for til sidst at forsvinde helt ca. 2.5 m før det kraftige stolpehul nr. 18, der kan have udgjort den ene side i en åbning i hegnets sydøsthjørne.

Snit 2 blev foretaget i den sydlige del af grøften og viste, at grøften også her havde jævnt rundet bund, men dog kun med en dybde på 6 cm under feltfladen.

Fylden i grøften iøvrigt, bestod af samme fyld som i størsteparten af de øvrige anlæg på stedet, gråbrun sandet fyld med trækulspartikler samt lerkarskår.

Anlæg XIII

Grøft

Td. 12, 13, 14, 15 og 16

Dele af et grøftforløb (fyldskiftenummer 19), der kan følges over et ca. 68 meter langt forløb fra omkring 295.75/564.5 og mod sydvest til omkring 332.5/543.5, hvor grøften forsvinder ud i et område, der er omgravet i forbindelse med kloakering m.m. langs Amerikavej. Grøften kan evt. fortsætte i ikke undersøgt område, vest for Amerikavej, der løber i en dyb nedgravning. Grøften danner sammen med grøft/hegn XII et vinkelret hjørne, muligvis med en åbning sydligst i grøft/hegn XII.

Grøften har et regelmæssigt, svagt buet forløb, med en bredde vekslende mellem 0.5 - 1.5 m, enkelte steder en smule bredere. Grøften, der blev snittet syv steder med ca. 10 meters afstand, starter mod øst med et kraftigt, 34 cm dybt stolpehul, der sammen med stolpehul nr. 18 evt. kan have udgjort en åbning sydligst i grøft/hegn XII.

Snit 1 anlagdes i grøftens østligste del omkring 390.0/561.0, hvor grøften havde jævnt rundet bund med en største dybde på omkring 16 cm under feltfladen. Fra snittet og til grøftens østlige afslutning ca. 7 meter længere mod øst blev grøften tømt, uden at der kunne iagttages spor efter yderligere stolper. Grøft XIII var som grøft XII opfyldt af gråbrun sandet fyldt med trækulspartikler samt en del lerkarskår og små stykker af myremalm. Ved tømningen af grøften øst for snit 1 fremkom i alt 3.5 kg skår af forskellige lerkar.

Snit 2 anlagdes ved 380.25/556.75, hvor grøften ligeledes havde jævnt rundet bund med største dybde omkring 18 cm under feltfladen.

Snit 3 anlagdes ved 369.85/551.50. Jævt rundet bund, med største dybde omkring 21 cm under feltfladen.

Snit 4 anlagdes ved 360.0/548.0. Jævt rundet bund med største dybde omkring 25 cm under feltfladen.

Snit 5 anlagdes ved 350.10/546.25. Jævt rundet bund med største dybde omkring 11 cm under feltfladen.

Snit 6 anlagdes ved 340.0/545.0. Jævt rundet bund med største dybde omkring 16 cm under feltfladen.

Snit 7 anlagdes ved 333.60/543.5, hvorved den trækulsholdige grube XIV (fyldskiftenummer 20) blev snittet. Gruben havde omtrent lodrette sider og plan bund ca. 23 cm under feltfladen.

Anlæg XIV

Grube

Td. 13

Grube XIV (fyldskiftenummer 20) bestod af et ca. 1.4 m stort, cirkulært fyldskifte med midterkoordinater omkring 333.75/543.55. Gruben havde omtrent lodrette sider og flad bund ca. 23 cm under feltfladen. Gruben var opfyldt af aske og trækul uden lagdeling, og uden fund.

Anlæg XV

Stolpehuller

Td. 11 og 12

Stolpehuller uden system (fyldskiftenumrene 21 - 41) omkring 383.0/568.0, umiddelbart indenfor hjørnet, der dannes af anlæg XII og XIII. De 21 stolpehuller synes ikke umiddelbart at stå efter et bestemt system, men da en del af stolperne synes at stå på linie omtrent øst - vest, er der formodentlig alligevel tale om resterne af en stærkt nedpløjet, mindre bygning, måske i forbindelse med smedning, jvf. de mange fragmenter af esseslagger i gruberne.

Stolpehullerne er cirkulære eller let ovale, og omkring 0.35 - 0.6 m store. Hullernes dybde varierer mellem 5 - 38 cm, dog med størsteparten omkring 11 - 17 cm.

De fleste af stolpehullerne er opfyldt af en gråbrun, sandet fyld med spredte trækulspartikler. I stolpehullerne nr. 33, 34, 35 og 37 er fylden dog mere rødbrun, og i nr. 39 fandtes desuden en løber til en skubbekværn.

Anlæg XVI

Stolpehuller

Td. 10, 11, 13 og 14

Stolpehuller uden system (fyldskiftenumrene 42 - 65, 68-69 samt 71 - 73) omkring 370.0/557.5, vest for anlæg XV.

De 29 stolpehuller er cirkulære eller ovale i fladen, og omkring 0.35 - 0.6 cm store. Dybden varierer mellem 8 - 24 cm, dog med størsteparten omkring 10 - 13 cm. Hertil kommer 18 små stolpehuller (fyldskiftenumrene 74 - 91), der står på linie med en indbyrdes afstand på ca. 0.5 m. Disse stolpehuller er ovale, 15 - 20 cm store og 10 - 19 cm dybe. Fylden består af en gråbrun, sandet fyld med spredte trækulspartikler. I nr. 69 fandtes desuden et enkelt lerkarskår med en kort liste på selve randen.

Stolpehullerne synes ikke umiddelbart at stå efter et bestemt system, men muligvis er der tale om resterne af en helt nedpløjet bygning, hvor hullerne 74 - 91 evt. repræsenterer en væglinie.

Skåret med listen på selve randen synes at datere det evt. anlæg til ældre romertid.

Anlæg XVII

Grube

Td. 15

Grube XVII (fyldskiftenummer 66) fremtrådte efter afrensningen som et 2.85 x 1.25 stort, nyreformet fyldskifte med længderetning omtrent øst - vest og med midterkoordinater omkring 367.05/557.30.

Gruben havde jævnt skrånende sider og flad bund, med største dybde omkring 20 cm under feltfladen, og var opfyldt med brunlig, sandet fyld med trækulspartikler. Spredt i fylden fandtes i alt 1468 g lerkarskår, bl.a. skår af en halv vase, der daterer gruben til førromersk jernalders periode III.

Anlæg XVIII

Grube

Td. 15

Grube XVIII (fyldskiftenummer 6) fremtrådte efter afrensningen som et 1.95 x 1.0 m stort, ovalt eller let pæreformet fyldskifte med længderetning omtrent øst - vest og med midterkoordinater omkring 368.45/ 555.05.

Gruben havde jævnt skrånende sider og flad bund, med største dybde omkring 19 cm under feltfladen. Gruben var fyldt med brunlig, sandet fyld med trækulspartikler, og spredt i fylden fandtes 136 g lerkarskår.

Gruben er stratigrafisk ældre end de formodede vægstolper nr. 84 og 85, der er gravet ned i grubens fyld, og skal antagelig som grube XVII dateres til førromersk jernalders periode III.

Anlæg IXX

Grube

Td. 14

Grube IXX (fyldskiftenummer 70) fremtrådte efter afrensningen som et 2.65 x 1.25 m stort, pæreformet fyldskifte med længderetning øst - vest, og med midterkoordinater omkring 363.4/552.7.

Gruben havde jævnt skrånede sider og flad bund, med største dybde omkring 35 cm under feltfladen. Gruben var fyldt med brunlig sandet fyld med en del trækulspartikler, og spredt i fylden fandtes 1982 g lerkarskår, bl.a. et enkelt skår ornamenteret med små cirkler på linie.

11. Oversigt over tegninger i målestok
1 : 50.

Td. 1 : 345 - 365 x, 605 - 620 y

Td. 2 : 365 - 385 x, 605 - 620 y

Td. 3 : 385 - 405 x, 605 - 620 y

Td. 4 : 345 - 365 x, 590 - 605 y

Td. 5 : 365 - 385 x, 590 - 605 y

Td. 6 : 385 - 405 x, 590 - 605 y

Td. 7 : 345 - 365 x, 575 - 590 y

Td. 8 : 365 - 385 x, 575 - 590 y

Td. 9 : 385 - 405 x, 575 - 590 y

Td. 10 : 345 - 365 x, 560 - 575 y

Td. 11 : 365 - 385 x, 560 - 575 y

Td. 12 : 385 - 405 x, 560 - 575 y

Td. 13 : 325 - 345 x, 545 - 560 y

Td. 14 : 345 - 365 x, 545 - 560 y

Td. 15 : 365 - 385 x, 545 - 560 y

Td. 16 : 385 - 405 x, 545 - 560 y

Nedkopieret oversigtsplan over udgravningen, med anlæggene I - IXX markeret.

Oversigt over tegningerne Td. 1 - 16.

12. FUNDLISTE

FYLD-SKIF-TE	ANLÆG NR.	SKÅR	KNUSE-STEN	KVÆRN STEN	SLAGGE	KNOG-LER	ANDET
1	I	4.0 kg			3.6 kg		
2	II	31.7 kg	10	2	5.6 kg	X	
3	III	0.7 kg					
4	IV	20.3 kg	1		2.6 kg		
5	V						
6	VI						
7	VII	2.7 kg					
8	VIII						
9	IX						
10	X	9.0 kg	1	1		X	
11	XI	3.8 kg					
12							
13							
14	XII	0.4 kg		1			
15	XII						
16	XII						
17	XII						
18	XII						
19	XIII	3.5 kg					MYRE-MALM
20	XIV						
21	XV						
22	XV						
23	XV						
24	XV						
25	XV						

FUNDLISTE

FYLD-SKIFTE	ANLÆG NR.	SKÅR	KNUSE-STEN	KVÆRN STEN	SLAGGE	KNOG-LER	ANDET
26	XV						
27	XV						
28	XV						
29	XV						
30	XV						
31	XV						
32	XV						
33	XV						
34	XV						
35	XV						
36	XV						
37	XV						
38	XV						
39	XV			1			
40	XV						
41	XV						
42	XVI						
43	XVI						
44	XVI						
45	XVI						
46	XVI						
47	XVI						
48	XVI						
49	XVI	X					
50	XVI			1			SLIBE-STEN

FUNDLISTE

FYLD-SKIFTE	ANLÆG NR.	SKÅR	KNUSE-STEN	KVÆRN STEN	SLAGGE	KNOG-LER	ANDET
51	XVI						
52	XVI						
53	XVI						
54	XVI						
55	XVI						
56	XVI						
57	XVI						
58	XVI						
59	XVI						
60	XVI						
61	XVI						
62	XVI						
63	XVI						
64	XVI						
65	XVI						
66	XVII	1.5 kg					
67	XVIII	136 g					
68	XVI						
69	XVI						
70	IXX	2.0 kg					
71	XVI						
72	XVI						
73	XVI						
74	XVI			1			

13. FOTOPLANCHER

Fot. 1.

Grube I efter afrømning af pløjelaget, april 1994.
Set fra nord.

Neg. nr. H-46-2.

Fot. 2.

Udgravningsfeltet med grube II i baggrunden og grube IV
i forgrunden efter afrømning af pløjelaget, april 1994.
Set fra nord.

Neg. nr. H-46-42.

Fot. 3.

Grube VII efter afrømning af pløjelaget, april 1994.
Set fra nord.

Neg. nr. H-46-40.